

Національна гвардія України:

По місту Києву	(044) 226-22-52
Управління Північного територіального командування (Київська, Черкаська, Чернігівська, Житомирська області)	(044) 286-71-61
Управління Південного територіального командування (Одеська, Миколаївська, Запорізька, Херсонська області)	(048) 755-73-66
Управління Західного територіального командування (Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська, Рівненська, Закарпатська, Чернівецька, Волинська, Хмельницька, Вінницька області)	(032) 230-69-08
Управління Центрального територіального командування (Дніпропетровська, Кіровоградська, Полтавська області)	(056) 770-84-18
Управління Східного територіального командування (Донецька, Луганська, Харківська, Сумська області)	(057) 370-30-35

*Секретаріат Уповноваженого
Верховної Ради України
з прав людини*

1. Що потрібно знати військовозобов'язаному при мобілізації

Законами України “Про затвердження Указу Президента України “Про часткову мобілізацію” затверджено Укази Президента України від 17 березня 2014 року № 303/2014, від 6 травня 2014 року № 454/2014 та 21 липня 2014 року № 607/2014, в яких зазначено, що у зв'язку з різким ускладненням внутрішньополітичної обстановки у південних і східних регіонах держави внаслідок дальшого втручання Російської Федерації у внутрішні справи України, зростанням соціальної напруги в державі оголошено та проводиться часткова мобілізація (далі - мобілізація).

Відповідно до вимог пункту 3 Указу Президента від 21 липня 2014 року мобілізація проводиться протягом 45 діб із дня набрання чинності цим Указом. У цей період, а саме: 45 діб, - проводиться призов військовозобов'язаних, у тому числі резервістів, та поставка транспортних засобів для забезпечення потреб Збройних Сил України, Національної гвардії України в обсягах, визначених мобілізаційними планами з урахуванням резерву. В цей період - протягом 45 діб місцеві органи виконавчої влади за участю органів місцевого самоврядування повинні організувати та забезпечити у встановленому порядку, зокрема своєчасне оповіщення і прибуття громадян, які призиваються на військову службу, прибуття техніки на збірні пункти та у військові частини.

Указ набрав чинності з 24 липня 2014 року.

2. Окремі питання щодо проходження військової служби в особливий період, мобілізації, строків і порядку її проведення, проходження служби, звільнення і демобілізації

Питання проходження військової служби регулюються Законом України “Про військовий обов'язок і військову службу”, стаття 1 якого передбачає, що захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України є конституційним обов'язком громадян України.

Військовий обов'язок устанавлюється з метою підготовки громадян України до захисту Вітчизни, забезпечення особовим складом Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, а також правоохоронних органів спеціального призначення та Державної спеціальної служби транспорту (далі - Збройні Сили України та інші військові формування), посади в яких комплектуються військовослужбовцями.

Військовий обов'язок включає:

- підготовку громадян до військової служби;
- приписку до призовних дільниць;

Київський обласний військовий комісаріат

м. Київ, вул. Артема, 59
(044) 484-62-59

Луганський обласний військовий комісаріат

м. Луганськ, вул. Донецька, 10
(0642) 53-35-77

Львівський обласний військовий комісаріат

м. Львів, вул. Івана Франка, 25
(032) 272-16-56

Миколаївський обласний військовий комісаріат

м. Миколаїв, вул. Спаська, 33
(0512) 35-33-31

Одеський обласний військовий комісаріат

м. Одеса, вул. Канатна, 35
(048) 222-52-11

Полтавський обласний військовий комісаріат

м. Полтава, вул. Шевченка, 78а
(053) 222-29-96

Рівненський обласний військовий комісаріат

м. Рівне, вул. Грабник, 4
(0362) 22-21-85

Сумський обласний військовий комісаріат

м. Суми, вул. Г.Кондратьєва, 30
(колишня Кірова)
(0542) 22-27-78

Тернопільський обласний військовий комісаріат

м. Тернопіль, вул. Січових Стрільців, 2
(0352) 52-12-82

Харківський обласний військовий комісаріат

м. Харків, вул. Кацарська, 56
(057) 734-96-65
(057) 734-97-36

Херсонський обласний військовий комісаріат

м. Херсон, вул. Радянська, 21
(0552) 22-96-88

Хмельницький обласний військовий комісаріат

м. Хмельницький, вул. Театральна, 64
(0382) 72-05-13

Черкаський обласний військовий комісаріат

м. Черкаси, вул. Хоменка, 19
(0472) 37-33-52

Чернівецький обласний військовий комісаріат

м. Чернівці, вул. О.Кобилянської, 32
(0372) 55-26-32

Чернігівський обласний військовий комісаріат

м. Чернігів, вул. Гетьмана Полуботка, 68
(0462) 77-27-67
(04622) 3-13-04

7. Куди звернутися за допомогою

Гарячі телефонні лінії

Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини	0800-50-17-20 (044) 253-75-89 (044) 253-69-23
Урядова	0800-50-73-09
Антитерористичний центр СБУ	0800-50-14-82
Міноборони	(044) 454-43-37
Громадська приймальня Міноборони	(044) 253-04-71
Генеральний штаб ЗСУ	(044) 235-82-31
Державна служба надзвичайних ситуацій України	(044) 247-32-13
Робоча група Головного управління ВСП ЗС України (звільнення заручників)	(044) 454-73-15
МВС	0800-50-02-02 (044) 254-91-02

Військові комісаріати

Вінницький обласний військовий комісаріат	м. Вінниця, вул. 40-річчя Перемоги, 31 (0432) 32-47-45
Волинський обласний військовий комісаріат	м. Луцьк, вул. Теремнівська, 85 А (03322) 5-25-21
Дніпропетровський обласний військовий комісаріат	м. Дніпропетровськ, вул. Шмідта, 16 (056) 770-83-76
Донецький обласний військовий комісаріат	м. Донецьк, вул. Буслаєва, 26 (062) 305-37-05
Житомирський обласний військовий комісаріат	м. Житомир, вул. Баранова, 4 (0412) 37-26-91
Закарпатський обласний військовий комісаріат	м. Ужгород, вул. Бородіна, 22 (0312) 67-20-67
Запорізький обласний військовий комісаріат	м. Запоріжжя, пров. Тихий, 7 (0612) 64-24-79
Івано-Франківський обласний військовий комісаріат	м. Івано-Франківськ, вулиця Довженка, 21 (0342) 55-55-73 (0342) 25-09-83
Кіровоградський обласний військовий комісаріат	м. Кіровоград, вул. Орджонікідзе, 17/19 (0522) 24-94-28

- прийняття в добровільному порядку (за контрактом) та призов на військову службу;
- проходження військової служби;
- виконання військового обов'язку в запасі;
- проходження служби у військовому резерві;
- дотримання правил військового обліку.

Від виконання військового обов'язку громадяни України звільняються на підставах, визначених цим Законом.

Щодо військового обов'язку громадяни України поділяються на такі категорії:

- допризовники - особи, які підлягають приписці до призовних дільниць;
- призовники - особи, приписані до призовних дільниць;
- військовослужбовці - особи, які проходять військову службу;
- військовозобов'язані - особи, які перебувають у запасі для комплектування Збройних Сил України та інших військових формувань на особливий період, а також для виконання робіт із забезпечення оборони держави;
- резервісти - особи, які в добровільному порядку проходять службу у військовому резерві Збройних Сил України, інших військових формувань і призначені для їх комплектування у мирний та воєнний час.

Військова служба є державною службою особливого характеру, яка полягає у професійній діяльності придатних до неї за станом здоров'я і віком громадян України, пов'язаній із захистом Вітчизни. Час проходження військової служби зараховується громадянам України до їх страхового стажу, стажу роботи, стажу роботи за спеціальністю, а також до стажу державної служби.

Закон передбачає також такі види військової служби:

- строкова військова служба;
- військова служба за призовом під час мобілізації, на особливий період;
- військова служба за контрактом осіб рядового, сержантського і старшинського складу;
- військова служба (навчання) курсантів вищих військових навчальних закладів, а також вищих навчальних закладів, які мають у своєму складі військові інститути, факультети військової підготовки, кафедри військової підготовки, відділення військової підготовки (далі - вищі військові навчальні заклади та військові навчальні підрозділи вищих навчальних закладів);
- військова служба за контрактом осіб офіцерського складу;

– військова служба за призовом осіб офіцерського складу.

Громадяни України, які приписуються до призовних дільниць, направляються для підготовки до військової служби, призиваються або приймаються на військову службу, приймаються на службу у військовому резерві, та військовозобов'язані, призначені для комплектування посад за

відповідними військово-обліковими спеціальностями **під час проведення мобілізації, проходять обов'язковий медичний огляд.** Порядок проходження медичного огляду затверджується Міністерством оборони України та центральними органами виконавчої влади, які відповідно до закону здійснюють керівництво військовими формуваннями, за погодженням з центральним органом виконавчої влади в галузі охорони здоров'я. Перелік військово-облікових спеціальностей затверджується Міністерством оборони України.

За результатами медичного огляду громадянина України і з урахуванням рівня його освітньої підготовки, особистих якостей, роду діяльності та спеціальності комісія з питань приписки може прийняти одне з таких рішень:

- придатний для військової служби та попередньо призначений до служби у Збройних Силах України чи іншому військовому формуванні;
- тимчасово непридатний до військової служби, потребує лікування;
- підлягає направленню на додаткове медичне обстеження та проведення повторного медичного огляду (із зазначенням дати проведення);
- непридатний до військової служби в мирний час, обмежено придатний у воєнний час, підлягає взяттю на облік військовозобов'язаних;
- непридатний до військової служби з виключенням з військового обліку, підлягає виключенню з військового обліку;
- підлягає взяттю на військовий облік військовозобов'язаних як такий, що був раніше засуджений до позбавлення волі, обмеження волі, арешту, виправних робіт за вчинення злочину невеликої або середньої тяжкості, у тому числі із звільненням від відбування покарання;
- підлягає виключенню з військового обліку як такий, що був раніше засуджений до позбавлення волі за вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину.

Початок і закінчення проходження військової служби визначені статтею 24 Закону України “Про військовий обов'язок і військову службу”

Так, для громадян, призваних на військову службу під час мобілізації, на особливий період, та на військову службу за призовом осіб офіцерського складу, початком проходження військової служби вважається день

встановленої інвалідності (видається комісіями МСЕК Міністерства охорони здоров'я);

- копія довідки ВЛК, свідоцтва про хворобу (видається медичними установами, де проводилось лікування);
- копія довідки командира військової частини про причини та обставини поранення (контузії, травми або каліцтва), видається у військовій частині;
- витяг із наказу командира військової частини про виключення зі списків особового складу частини, а для військовослужбовців строкової військової служби — копія військового квитка (для звільнених із служби);
- копії сторінок паспорта отримувача одноразової допомоги з даними про прізвище, ім'я та по батькові і місце реєстрації;
- копія ідентифікаційного коду отримувача.

Всі копії завіряються у військовому комісаріаті (військовій частині), який приймає документи для виплати одноразової допомоги.

- витяг із наказу про виключення загиблого (померлого) військовослужбовця зі списків особового складу військової частини (надає військова частина);
- копії документів, що свідчать про причини та обставини загибелі (смерті) військовослужбовця (військова частина):
- для виплати одноразової допомоги сім'ям, загиблих під час проведення антитерористичної операції — копія лікарського свідоцтва про смерть (видається сім'ї) та повідомлення військової частини про смерть військовослужбовця (надсилається військовою частиною у військовий комісаріат за місцем проживання сім'ї),
- для інших випадків — копія лікарського свідоцтва про смерть (видається сім'ї), копія постанови військово-лікарської комісії про встановлення причинного зв'язку загибелі (смерті), акт розслідування щодо обставин загибелі військовослужбовця (складається командиром військової частини або військовою службою правопорядку Збройних Сил України або правоохоронними органами (прокуратурою, міліцією, Службою безпеки України));
- копія довідки органу реєстрації або відповідного житлово-експлуатаційного підприємства, організації чи органу місцевого самоврядування про склад сім'ї військовослужбовця, військовозобов'язаного чи резервіста (ЖЕК, або КЕЧ);
- витяг із послужного списку особової справи про склад сім'ї військовослужбовця (видає військова частина);
- копія свідоцтва про шлюб — для виплати грошової допомоги дружині (чоловікові);
- копія свідоцтва про народження дитини — для виплати одноразової грошової допомоги дитині;
- копія свідоцтва про народження військовослужбовця — для виплати одноразової грошової допомоги батькам загиблого (померлого);
- копії сторінок паспортів повнолітніх членів сім'ї з даними про прізвище, ім'я та по батькові і місце реєстрації;
- копія ідентифікаційного коду кожного члена сім'ї;
- Всі копії завіряються у військовому комісаріаті (військовій частині), який приймає документи для виплати одноразової допомоги.
- У разі захворювання, поранення (контузії, травми або каліцтва) або встановлення інвалідності:
- заява про виплату одноразової грошової допомоги (стандартний бланк є у військкоматі або військовій частині);
- копія довідки медико-соціальної експертної комісії про встановлення відсотка та причинного зв'язку втрати працездатності, або

відправлення у військову частину з районного (міського) військового комісаріату.

Закінченням проходження військової служби вважається день виключення військовослужбовця зі списків особового складу військової частини (військового навчального закладу, установи тощо) у порядку, встановленому положеннями про проходження військової служби громадянами України.

Виконання військового обов'язку в особливий період здійснюється з особливостями, визначеними цим Законом та іншими нормативно-правовими актами, зокрема Законом України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію».

Мобілізація – це комплекс заходів, які здійснюються з метою планомірного переведення національної економіки на функціонування в умовах особливого періоду, а Збройних Сил України - на організацію і штати воєнного часу.

З оголошенням мобілізації в державі настає **особливий період** – період функціонування національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту, підприємств, установ і організацій, а також виконання громадянами України свого конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України.

Особливий період охоплює **час мобілізації** (45 діб), **воєнний час** (час від закінчення мобілізації до припинення конфлікту) та **частково відбудовний період після закінчення воєнних дій** (час від припинення конфлікту до оголошення демобілізації).

Після оголошення мобілізації в державі проводяться заходи особливого періоду, які передбачають, крім іншого, призов військовозобов'язаних до Збройних Сил України на військову службу в особливий період.

Призов військовозобов'язаних та резервістів на військову службу у зв'язку з мобілізацією та звільнення з військової служби у зв'язку з демобілізацією проводяться в порядку, визначеному Законом України "Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію", статтею 22 якого визначено такий обов'язок громадян як з'являтися за викликом до військових комісаріатів для постановки на військовий облік та визначення призначення на воєнний час.

Отже, під час мобілізації та переведення Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту на штати воєнного часу громадяни (крім тих, які проходять службу у військовому резерві) зобов'язані з'явитися до військових частин або на збірні пункти військових комісаріатів у строки, зазначені в отриманих ними документах (мобілізаційних розпорядженнях, повістках або розпорядженнях

військових комісарів (військовозобов'язані Служби безпеки України - керівників органів, де вони перебувають на військовому обліку, військовозобов'язані Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту - керівників відповідних органів управління центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту). Резервісти зобов'язані з'явитися до військових частин у строки, визначені командирами військових частин, в яких вони проходять службу у військовому резерві.

Громадяни, які перебувають у запасі, завчасно приписуються до військових частин для проходження військової служби у военний час або до інших підрозділів чи формувань для виконання обов'язків за посадами, передбаченими штатами воєнного часу.

Військовозобов'язані та резервісти, які перебувають на зборах, у разі оголошення мобілізації продовжують перебувати на зборах. За необхідності зазначені особи призиваються на військову службу командирами відповідних військових частин за розпорядженням Генерального штабу Збройних Сил України.

Громадянам, які перебувають на військовому обліку, з моменту оголошення мобілізації забороняється зміна місця проживання без дозволу посадової особи, визначеної у частині третій цієї статті.

Згідно із статтею 23 Закону України “Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію” **не підлягають призову** на військову службу під час мобілізації військовозобов'язані:

- заброньовані на період мобілізації та на военний час за органами державної влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, а також за підприємствами, установами і організаціями в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;
- визнані відповідно до висновку військово-лікарської комісії тимчасово непридатними до військової служби за станом здоров'я на термін до шести місяців (з наступним проходженням військово-лікарської комісії);
- чоловіки, на утриманні яких перебувають три і більше дітей віком до 18 років (такі чоловіки можуть бути призвані на військову службу у разі їх згоди тільки за місцем проживання);
- жінки, на утриманні яких перебувають діти віком до 18 років (такі жінки можуть бути призвані на військову службу в разі їх згоди і тільки за місцем проживання);
- жінки та чоловіки, які самостійно виховують дитину (дітей) віком до 18 років (такі особи можуть бути призвані на військову службу в разі їх згоди і тільки за місцем проживання);

відсотках від 60,9 тис. грн. (50-кратний прожитковий мінімум) залежно від ступеня втрати працездатності, який встановлюється МСЕК.

Виплата одноразової допомоги не здійснюється якщо загибель (смерть), поранення (контузія, травма або каліцтво), інвалідність або часткова втрата працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовця, військовозобов'язаного або резервіста є наслідком:

- вчинення ним злочину або адміністративного правопорушення;
- вчинення ним дій у стані алкогольного, наркотичного чи токсичного сп'яніння;
- навмисного спричинення собі тілесного ушкодження, іншої шкоди своєму здоров'ю або самогубства (крім випадку доведення особи до самогубства, встановленого судом);
- подання особою завідомо неправдивих відомостей для призначення і виплати одноразової допомоги.

Порядок призначення та виплати допомоги:

Особи, які мають право на одноразову допомогу звертаються з документами, зазначеними у наведеному нижче переліку у обласний військовий комісаріат (військовослужбовці — у військову частину).

Комплект документів перевіряється та надсилається за належністю в Департамент фінансів Міністерства оборони України для розгляду їх Комісією Міністерства оборони України з розгляду питань, пов'язаних із призначенням і виплатою одноразової допомоги.

Перевірені фахівцями документи розглядаються Комісією та подаються Міністру оборони України для прийняття рішення про призначення одноразової допомоги.

Після прийняття рішення Міністром оборони України кошти надсилаються у обласний військовий комісаріат (військову частину), до якого були подані документи, для виплати одноразової допомоги отримувачам.

Виплата одноразової допомоги провадиться в порядку черговості відповідно до дати подання документів після отримання Міністерством оборони коштів, передбачених на ці цілі.

Перелік документів на одержання одноразової грошової допомоги

У разі загибелі (смерті) військовослужбовця:

- заява кожної повнолітньої особи, яка має право на отримання допомоги, а в разі наявності неповнолітніх дітей — іншого з батьків про виплату одноразової грошової допомоги (стандартний бланк є у військкоматі або військовій частині);
- копія свідоцтва про смерть військовослужбовця (оригінал видають органи РАГС за місцем проживання);

або внаслідок захворювання, пов'язаного з виконанням ним обов'язків військової служби:

- за 1 групу — 304,5 тис. грн. (250-кратний прожитковий мінімум);
- за 2 групу — 243,6 тис. грн. (200-кратний прожитковий мінімум);
- за 3 групу — 182,7 тис. грн. (150-кратний прожитковий мінімум).

У разі встановлення військовослужбовцю, особі звільненій з військової служби інвалідності, що настала в період проходження військової служби, або внаслідок захворювання, пов'язаного з проходженням ним військової служби, або встановлення особі, звільненій з військової служби, інвалідності не пізніше ніж через три місяці після звільнення її з військової служби чи після закінчення тримісячного строку, але внаслідок захворювання або нещасного випадку, що мали місце в період проходження зазначеної служби:

- за 1 групу — 146,2 тис. грн. (120-кратний прожитковий мінімум);
- за 2 групу — 109,6 тис. грн. (90-кратний прожитковий мінімум);
- за 3 групу — 85,3 тис. грн. (70-кратний прожитковий мінімум).

У разі встановлення військовозобов'язаному або резервісту інвалідності, що настала внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), заподіяного при виконанні обов'язків військової служби або служби у військовому резерві, або не пізніше ніж через три місяці після закінчення зборів, проходження служби у військовому резерві, але внаслідок захворювання або нещасного випадку, що мали місце в період проходження цих зборів, служби у військовому резерві:

- за 1 групу — 146,2 тис. грн. (120-кратний прожитковий мінімум);
- за 2 групу — 109,6 тис. грн. (90-кратний прожитковий мінімум);
- за 3 групу — 85,3 тис. грн. (70-кратний прожитковий мінімум).

У разі часткової втрати працездатності військовослужбовцю, який отримав поранення (контузю, травму або каліцтво) під час виконання обов'язків військової служби без встановлення інвалідності — у розмірі, що визначається у відсотках від 85,3 тис. грн. (70-кратний прожитковий мінімум) залежно від ступеня втрати працездатності, який встановлюється медико-соціальними експертними комісіями (МСЕК).

У разі часткової втрати працездатності військовослужбовцем строкової військової служби, який отримав поранення (контузю, травму або каліцтво) у період проходження військової служби — у розмірі, що визначається у відсотках від 60,9 тис. грн. (50-кратний прожитковий мінімум) залежно від ступеня втрати працездатності, який встановлюється МСЕК.

У разі часткової втрати працездатності військовозобов'язаним або резервістом, призваного на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві, який отримав поранення (контузю, травму або каліцтво) під час виконання обов'язків військової служби без встановлення інвалідності — у розмірі, що визначається у

- жінки та чоловіки, на утриманні яких перебуває дитина (діти), якщо вона (він) є інвалідом I чи II групи, до досягнення нею (ним) 23 років;
- зайняті постійним доглядом за особами, що його потребують, відповідно до законодавства України, в разі відсутності інших осіб, які можуть здійснювати такий догляд;
- народні депутати України, депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим;
- інші військовозобов'язані або окремі категорії громадян у передбачених законами випадках;
- студенти та аспіранти, які навчаються на денній формі навчання.

Бронюванню підлягають військовозобов'язані, які працюють в органах державної влади, інших державних органах, органах місцевого самоврядування та на підприємствах, в установах і організаціях, яким встановлено мобілізаційні завдання (замовлення), у разі, якщо це необхідно для забезпечення функціонування зазначених органів та виконання мобілізаційних завдань (замовлень).

Таким чином, військовозобов'язані, які, на їхню думку, мають підстави для звільнення **від призову** на військову службу під час мобілізації повинні заявити про це **військовому комісару**, надати наявні **медичні довідки** або **довідки про сімейні обставини**, які можуть бути покладеними у відповідне рішення.

У випадку, коли у військовому комісаріаті не буде належного реагування, з такою ж заявою необхідно звернутися до командування **негайно** після прибуття до **військової частини** для проходження служби.

У зв'язку з цим, слід звертати увагу на те, що відповідно до частини восьмої статті 26 Закону України “Про військовий обов'язок і військову службу” під час дії особливого періоду з **військової служби звільняються** військовослужбовці:

- а) жінки, які мають дитину (дітей) віком до 16 років, якщо вони не висловили бажання продовжувати військову службу;
- б) за станом здоров'я - на підставі висновку (постанови) військово-лікарської комісії про непридатність до військової служби в мирний час, обмежену придатність у воєнний час, якщо вони не висловили бажання продовжувати військову службу;
- в) у зв'язку з позбавленням військового звання в дисциплінарному порядку;
- г) у зв'язку з обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили, яким призначено покарання у виді позбавлення волі, обмеження волі або позбавлення військового звання;
- г) через такі **сімейні обставини** або інші поважні причини:

- виховання матір'ю (батьком) - військовослужбовцем, яка (який) не перебуває у шлюбі, дитини або кількох дітей, які з нею (з ним) проживають, без батька (матері);
 - утримання матір'ю (батьком) - військовослужбовцем, яка (який) не перебуває у шлюбі, повнолітньої дитини віком до 23 років, якщо вона (він) є інвалідом I чи II групи;
 - необхідність постійного стороннього догляду за хворою дружиною (чоловіком), дитиною, що підтверджується відповідним медичним висновком медико-соціальної експертної комісії для осіб віком понад 18 років чи лікарсько-консультативної комісії для осіб до 18 років;
 - наявність у військовослужбовця *трьох* і більше дітей;
- д) у зв'язку з проведенням організаційних заходів у порядку, визначеному Генеральним штабом Збройних Сил України, за умови завершення виконання визначених завдань;
- е) через службу невідповідність осіб рядового, сержантського і старшинського (крім прапорщиків, старших прапорщиків, мічманів, старших мічманів) складу у разі невиконання службових обов'язків.
- є) за віком - у разі досягнення граничного віку перебування на військовій службі;
- ж) у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів - у разі неможливості їх використання на службі;
- з) через службу невідповідність;
- и) у зв'язку з обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили, яким призначено покарання у виді позбавлення волі, обмеження волі, позбавлення військового звання чи позбавлення права займати певні посади.
- Перелік сімейних обставин та інших поважних причин, що можуть бути підставою для звільнення громадян з військової служби та із служби осіб рядового і начальницького складу, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 12 червня 2013 року № 413.
- Військовослужбовці, призвані на військову службу в особливий період, **звільняються** з військової служби - у разі оголошення демобілізації у строки, встановлені Президентом України.
- Для звільнення з військової служби в особливий період за станом здоров'я або за сімейними обставинами військовослужбовцю необхідно звернутися до **командування частини** з клопотанням про проведення медичного обстеження або обстеження сімейного стану.
- Звільнення з військової служби **за сімейними обставинами** відбувається на підставі **акту обстеження сімейних обставин**, складеного військовим комісаріатом за місцем проживання сім'ї військовослужбовця, затвердженого обласним військовим комісаром.

- у разі встановлення інвалідності, що настала внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), заподіяного військовозобов'язаному або резервісту при виконанні обов'язків військової служби або служби у військовому резерві, або не пізніше ніж через три місяці після закінчення зборів, проходження служби у військовому резерві, але внаслідок захворювання або нещасного випадку, що мали місце в період проходження цих зборів, служби у військовому резерві - військовозобов'язані або резервісти;
- у разі отримання поранення (контузії, травми або каліцтва) під час виконання обов'язків військової служби, що призвело до часткової втрати працездатності без встановлення йому інвалідності — військовослужбовці, військовозобов'язані або резервісти;
- отримання поранення (контузії, травми або каліцтва) у період проходження строкової військової служби, що призвело до часткової втрати працездатності без встановлення йому інвалідності — військовослужбовці строкової військової служби;
- отримання поранення (контузії, травми або каліцтва) при виконанні обов'язків військової служби або служби у військовому резерві, що призвело до часткової втрати працездатності без встановлення йому інвалідності - військовозобов'язані або резервісти.

Одноразова допомога оформлюється та виплачується:

- членам сімей, батькам та утриманцям загиблого (померлого), особам, звільненим з військової служби — через обласні військові комісаріати (Київський міський військовий комісаріат);
- військовослужбовцям, військовозобов'язаним або резервістам, призваним на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві — через військові частини, яких вони проходять службу або збори.

Розмір одноразової допомоги не залежить від службового становища військовослужбовця і становить у разі загибелі (смерті) військовослужбовця, військовозобов'язаного або резервіста, якого призвано на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві — 609 тис. грн. (500-кратний прожитковий мінімум, встановлений законодавством, у 2014 році — 1218 грн.).

Допомога виплачується рівними частками між особами, які мають право на її отримання. У разі відмови якоїсь з осіб від отримання одноразової допомоги її частка розподіляється між іншими особами, які мають право на її отримання;

У разі встановлення військовослужбовцю, особі звільненій з військової служби інвалідності, що настала внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), отриманого ним під час виконання обов'язків військової служби

Причинний зв'язок загибелі встановлюється військово-лікарськими комісіями. Для отримання відповідного висновку військово-лікарськими комісіями необхідно звернутися до *військового комісаріату* за місцем реєстрації.

6. Виплата одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності

Одноразова грошова допомога у разі у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві (далі — одноразова допомога) виплачується відповідно до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» (із змінами), у порядку, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 25 грудня 2013 р. № 975 «Про затвердження Порядку призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві».

Одноразова допомога — гарантована державою виплата. Право на її отримання відповідно до зазначеного Закону мають:

- у разі загибелі (смерті) військовослужбовця, військовозобов'язаного або резервіста, якого призвано на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві — члени сім'ї, батьки та утриманці загиблого (померлого);
- у разі встановлення інвалідності, що настала внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), отриманого під час виконання обов'язків військової служби (в період проходження військової служби) або внаслідок захворювання, пов'язаного з виконанням обов'язків військової служби (в період проходження ним військової служби), чи встановлення інвалідності особі після її звільнення з військової служби внаслідок зазначених причин — військовослужбовці, особи, звільнені з військової служби;
- у разі встановлення інвалідності не пізніше ніж через три місяці після звільнення з військової служби чи після закінчення тримісячного строку, але внаслідок захворювання або нещасного випадку, що мали місце в період проходження зазначеної служби — особи, звільнені з військової служби;

Звільнення з військової служби за **станом здоров'я** відбувається на підставі **висновків військово-лікарської комісії** про придатність до військової служби.

Після припинення конфлікту, який спричинив оголошення мобілізації в країні, настає відбудовний період. У цей період потреба держави у збройному захисті своєї незалежності та цілісності суттєво зменшується, чисельність Збройних Сил країни, що існувала в особливий період, втрачає свою актуальність. На рівні держави виникає потреба у здійсненні заходів по відновленню народного господарства, економіки та перехід на режим роботи в мирний час.

З метою забезпечення законних підстав для виходу країни з особливого періоду, Указом Президента України, затвердженим Верховною Радою України, оголошується демобілізація.

Демобілізація - це комплекс заходів, рішення про порядок і терміни проведення яких приймає Президент України, спрямованих на планомірне переведення національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій на роботу і функціонування в умовах мирного часу, а Збройних Сил України - на організацію і штати мирного часу. З оголошенням демобілізації та переходом Збройних Сил України на штати мирного часу, військовослужбовці, які проходили військову службу за призовом в особливий період, підлягають звільненню (демобілізації) з військової служби за встановленим порядком.

3. Грошове забезпечення військовослужбовців

Держава гарантує військовослужбовцям достатнє матеріальне, грошове та інші види забезпечення в обсязі, що відповідає умовам військової служби, стимулює закріплення кваліфікованих військових кадрів.

До складу грошового забезпечення входять:

- посадовий оклад, оклад за військовим званням;
- щомісячні додаткові види грошового забезпечення (підвищення посадового окладу, надбавки, доплати, винагороди, які мають постійний характер, премія);
- одноразові додаткові види грошового забезпечення.

Грошове забезпечення визначається залежно від посади, військового звання, тривалості, інтенсивності та умов військової служби, кваліфікації, наукового ступеня і вченого звання військовослужбовця.

Грошове забезпечення виплачується у розмірах і в порядку, що встановлюються Кабінетом Міністрів України

Схеми посадових окладів, окладів за військовим званням та додаткові види грошового забезпечення військовослужбовців затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 7 листопада 2007 року № 1294 «Про

упорядкування структури та умов грошового забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу”, а постанова Кабінету Міністрів України «Питання грошового забезпечення окремих категорій військовослужбовців Збройних Сил, Державної прикордонної служби, Національної гвардії та осіб начальницького складу органів і підрозділів цивільного захисту Державної служби з надзвичайних ситуацій», від 22 вересня 2010 року № 889, встановлює починаючи з 1 липня 2014 року щомісячну додаткову грошову винагороду військовослужбовцям (крім військовослужбовців строкової військової служби) у розмірі, що не перевищує місячне грошове забезпечення.

Постановою Кабінету Міністрів України від 9 квітня 2014 року № 111 “Питання грошового забезпечення військовослужбовців, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період ” на військовослужбовців, призваних на військову службу під час мобілізації, поширений порядок виплати і розміри грошового забезпечення встановлені для військовослужбовців військової служби за контрактом відповідно до їхніх штатних посад, військових звань та вислуги років.

Крім того, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 4 червня 2014 року № 158 “Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Міністерству фінансів на 2014 рік, та виділення коштів з резервного фонду державного бюджету” за безпосередню участь в антитерористичних операціях, здійсненні заходів із забезпечення правопорядку на державному кордоні тощо починаючи з 1 травня 2014 року виплачується винагорода в розмірі 100 відсотків місячного грошового забезпечення та заробітної плати, але не менш ніж 3000 гривень, у розрахунку на місяць. За таких підстав розмір грошового забезпечення солдата може становити понад 4 тисячі гривень.

Отже, наразі *грошове забезпечення військовослужбовців* Збройних Сил України має такі складові:

- посадовий оклад;
- оклад за військове звання;
- процентна надбавка за вислугу років;
- надбавка за виконання особливо важливих завдань (нараховується у розмірі 50 відсотків від суми окладу за військове звання, посадового окладу та надбавки за вислугу років);
- премія;
- щомісячна додаткова грошова винагорода військовослужбовцям Збройних Сил України;
- винагорода за безпосередню участь в антитерористичних операціях, здійсненні заходів із забезпечення правопорядку на державному кордоні.

медичної допомоги, проведене лікування, визначається ступінь придатності до військової служби та причинний зв’язок поранення.

Порядок встановлення причинного зв’язку поранень, визначено главою 21 розділу II Положення.

Члени сімей загиблих

У разі загибелі (смерті) військовослужбовця на членів його сім’ї може поширюватись чинність Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”.

Відповідно до статті 10 Закону його чинність поширюється на сім’ї військовослужбовців, учасників бойових дій на території інших держав, прирівняних до них осіб, зазначених у статтях 6 і 7 цього Закону, які загинули (пропали безвісти) або померли внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, одержаних під час захисту Батьківщини або виконання інших обов’язків військової служби (службових обов’язків) *та* сім’ї осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України, які загинули або померли внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, одержаних під час участі в антитерористичній операції, захищаючи незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України.

Закон також встановлює й перелік членів сімей загиблих (тих, які пропали безвісти) військовослужбовців, партизанів та інших осіб, зазначених у цій статті.

До них, зокрема, належать:

- утриманці загиблого або того, хто пропав безвісти, яким у зв’язку з цим виплачується пенсія;
- батьки;
- один з подружжя, який не одружився вдруге, незалежно від того, виплачується йому пенсія чи ні;
- діти, які не мають (і не мали) своїх сімей;
- діти, які мають свої сім’ї, але стали інвалідами до досягнення повноліття;
- діти, обоє з батьків яких загинули або пропали безвісти;

Таким особам ” відповідно до пункту 4 постанови Кабінету Міністрів України від 12 травня 1994 року № 302 «Про порядок видачі посвідчень і нагрудних знаків ветеранів війни» органами соціального захисту населення за місцем реєстрації видаються посвідчення з написом «Посвідчення члена сім’ї загиблого».

Дітям загиблих осіб, зазначених у пункті 1 статті 10 Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”, до досягнення ними 16-річного віку передбачені законодавством пільги надаються на підставі довідки, що видається матері (або іншому повнолітньому члену сім’ї загиблої особи, або опікуну) за місцем реєстрації дитини.

соціальної експертної комісії про групу та причину інвалідності. Надання будь-яких інших додаткових документів законодавством *не передбачене*.

Пунктом 12 Положення про порядок, умови та критерії встановлення інвалідності, яке затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 3 грудня 2009 року № 1317, встановлено, що причинний зв'язок інвалідності колишніх військовослужбовців з перебуванням на фронті або з виконанням ними інших обов'язків військової служби встановлюється на *підставі документів, виданих військово-лікувальними закладами*, а також інших документів, що підтверджують факт отримання поранення (захворювання).

Порядок встановлення причинного зв'язку поранення, контузії, каліцтва тощо визначений Положенням про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України, затвердженим наказом Міністра оборони України від 14.08.2008 № 402 (далі - Положення).

Зокрема, Положенням передбачено, що у разі отримання під час виконання завдань військовослужбовцем поранення, травми, контузії, каліцтва (далі - поранення), поранений військовослужбовець після надання йому первинної медичної допомоги для подальшого лікування направляється до військового лікувального закладу.

У військово-лікувальному закладі при оформленні медичних документів (історія хвороби, довідка та інші) в анамнезі детально відображаються обставини, час, місце отримання поранення (зі слів самого пораненого або супроводжуючих). Військово-лікувальний заклад направляє командирів військової частини повідомлення про госпіталізацію пораненого. Про госпіталізацію пораненого в лікувальний заклад командир військової частини (підрозділу) видає відповідний наказ та відповідно до наказу Міністра оборони України „Про затвердження Інструкції про розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій у Збройних Силах України”, від 06.02.2001 № 36 проводить розслідування обставин загибелі, отримання поранення та складає акт про нещасний випадок (форма НВ-1).

Після завершення лікування військовослужбовець повертається в свою частину (підрозділ), де на підставі виписного епікризу (довідки) виданого військово-лікувальним закладом, командиром військової частини (підрозділу) видається довідка про обставини отримання поранення (додаток 5 до Положення).

У разі коли поранений військовослужбовець після завершення лікування потребує надання відпустки, звільнення від виконання службових обов'язків або звільнення з військової служби за станом здоров'я, він проходить медичний огляд військово-лікарською комісією військово-лікувального закладу де в медичних документах, анамнезі свідчення про хворобу детально відображаються обставини, час, місце отримання поранення, етапи надання

Крім того, військовослужбовцям відповідно до займаної посади, умов служби та характеру службових обов'язків можуть виплачуватись *й інші* додаткові види грошового забезпечення.

Таким чином, грошове забезпечення військовослужбовцям, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, виплачується за місцем перебування у списках особового складу військових частин, до яких вони призначені:

- з дня зарахування до списків особового складу та до дня вступу до виконання обов'язків за посадою, на яку вони призначені, — оклад за військовим званням, посадовий оклад (офіцерам: мінімальний посадовий оклад, передбачений за первинною типовою офіцерською посадою «командир взводу» /750 грн./; особам рядового, сержантського та старшинського складу: мінімальний посадовий оклад за I тарифним розрядом /450 грн./), надбавка за вислугу років;
- з дня вступу до виконання обов'язків за посадою — оклад за військовим званням, посадовий оклад за займаною посадою, надбавка за вислугу років, щомісячні додаткові види грошового забезпечення, премія, щомісячна додаткова грошова винагорода.

Приклад. Мінімальне місячне грошове забезпечення рядового з усіма виплатами становить 2340 грн. Командир взводу (лейтенант) отримує 3800 грн., командир батальйону (підполковник) — 5660 грн.

Конкретний розмір грошового забезпечення призовника залежить від займаної посади, військового звання, вислуги років, виконуваних обов'язків.

Грошове забезпечення за перший місяць може бути меншим в залежності від дати прийняття посади, або дати зарахування до складу АТО.

100% винагороди отримують військовослужбовці високомобільних десантних військ, льотного складу, наземної авіації та спецназ, а 60% винагороди — інші військовослужбовці.

Що стосується грошового забезпечення військовозобов'язаних та резервістів, призваних на навчальні збори, то слід зазначити, що відповідно до частини 11 статті 29 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу», за призваними на збори військовозобов'язаними (на весь період зборів) та резервістами (на весь час виконання ними обов'язків служби у військовому резерві) зберігається середня заробітна плата на підприємстві, в установі, організації незалежно від підпорядкування і форм власності.

Відповідно до частини п'ятнадцятої статті 29 зазначеного Закону України, військовозобов'язаним, які на день призову на збори не працюють (на весь період зборів), та резервістам з числа непрацюючих (на весь термін виконання ними обов'язків служби у військовому резерві) виплачується грошове забезпечення в розмірі мінімальної заробітної плати (на цей час 1218 грн.).

Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2006 року № 1644 «Про порядок і розміри грошового забезпечення та заохочення військовозобов'язаних та резервістів» військовозобов'язаним та резервістам, призваним на збори, за кожний день перебування на зборах виплачуються добові у відсотках добових у разі службового відрядження залежно від військових звань (від 6 до 15 грн.).

Для забезпечення членам сімей військовослужбовців за призовом під час мобілізації, повідомляється, що за бажанням військовослужбовця перерахування (виплата) коштів членам сімей може здійснюватися шляхом:

видачі готівки з каси військової частини, за місцем її постійного розташування, за довіреностями військовослужбовців;

перерахування коштів на зазначений військовослужбовцем рахунок (для цього необхідно зазначення повних реквізитів банку отримувача коштів) або поштовим переказом на адресу отримувача з оплатою цих послуг за рахунок військової частини.

Крім того, військовослужбовці можуть самостійно перерахувати кошти членам своїх родин використовуючи послуги дистанційного обслуговування банківських рахунків з використанням систем «телефонний банкінг», «Клієнт-інтернет-банк» або «SMS — банкінг». Інформація щодо зазначених послуг розміщена на офіційних WEB сайтах банківських установ, або надається операторами довідкової служби банків.

«Телефонний банкінг» — система, що надає можливість здійснювати грошові перекази по телефону (надаючи відповідні розпорядження оператору банку). Послуга дозволяє здійснювати будь-який платіж (переказ), використовуючи лише телефон. Щоб провести платіж, необхідно набрати номер відповідної служби банку (для ПриватБанку — 3700; для Universal Bank — 0-800-300-200) з мобільного телефону, повідомити оператору номер Вашої банківської картки, з якої буде здійснюватись платіж, реквізити отримувача і суму платежу.

«Клієнт-інтернет-банк» — система інтернет-платежів, що дозволяє керувати своїми рахунками в Банку за допомогою Інтернету або додатків (програм) на мобільному пристрої. Системою можливо здійснювати операції з картою, переказувати кошти, робити платежі і внески, погашати кредити, створювати депозити.

«SMS — банкінг» — банківський сервіс, що надає цілодобове використання банківських послуг за допомогою мобільного телефону та «SMS» — команд. Ви можете дізнатися баланс за картою, поповнити мобільний телефон, переказати будь-яку суму на іншу картку цього ж банку, а також отримати миттєві підтвердження про здійснені операції за Вашою картою.

учасник бойових дій» та листів талонів на право одержання проїзних квитків з 50-відсотковою знижкою їх вартості у Збройних Силах України».

Наразі нормативно-правовими актами визначено, що «Посвідчення учасника бойових дій» і нагрудний знак видаються органами Міноборони, Служби безпеки, Служби зовнішньої розвідки, Управління державної охорони, Міністерства внутрішніх справ, Держспецзв'язку за місцем проживання ветерана.

Для розгляду питань, пов'язаних із визначенням учасників бойових дій створені відповідні комісії. Комісії розглядають заяви громадян про визнання їх учасниками бойових дій і приймають рішення на підставі визначеного кола документів, серед яких **довідки командирів частин про участь у антитерористичній операції**, витяги з наказів, особових справ тощо. **Жодних посилань на місце дислокації військової частини чи місця виконання обов'язків військової служби законодавство не містить.**

Підставою видачі посвідчення учасника бойових дій, нагрудного знака та листа талонів є протокол з рішенням комісії з питань розгляду матеріалів про визначення учасників бойових дій Міноборони, МВС, Держспецзв'язку, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки, Управління державної охорони, про визначення особи учасником бойових дій або витяг з цього протоколу.

Посвідчення учасника бойових дій, нагрудні знаки та листи талонів **військовослужбовцям та працівникам** Збройних Сил України, інших військових формувань видаються відповідними **кадровими органами**, а особам, **звільненим** з військової служби - **військовими комісаріатами** Автономної Республіки Крим, обласними та Київським міським військовими комісаріатами за місцем їх реєстрації, або органами, в яких вони перебувають на спецобліку.

Інваліди війни

Залежно від причини інвалідності інваліди з числа військовослужбовців, осіб рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ та інших осіб, при настанні інвалідності **внаслідок поранення, контузії, каліцтва, захворювання**, одержаних під час захисту Батьківщини, **виконання обов'язків військової служби (службових обов'язків)** чи пов'язаних з перебуванням на фронті, а також інші особи, зазначені у статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», можуть бути віднесені до **інвалідів війни**.

Положення про порядок видачі посвідчень і нагрудних знаків ветеранів війни, яке затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 12 травня 1994 року № 302, визначає, що посвідчення інваліда війни видається **органами соціального захисту** населення на підставі **довідки медико-**

5. Деякі питання щодо визнання військовослужбовців ветеранами війни

Правовий статус ветеранів війни, забезпечення створення належних умов для їх життєзабезпечення визначає Закон України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" (далі - Закон).

Відповідно до статті 4 Закону ветеранами війни є особи, які брали участь у захисті Батьківщини чи в бойових діях на території інших держав.

До ветеранів війни належать: учасники бойових дій, інваліди війни, учасники війни.

Учасники бойових дій

Відповідно до пункту 19 статті 6 цього Закону учасниками бойових дій визнаються, зокрема, військовослужбовці (резервісти, військовозобов'язані) та працівники Збройних Сил України, Національної гвардії України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної прикордонної служби України, особи рядового, начальницького складу, військовослужбовці, працівники Міністерства внутрішніх справ України, Управління державної охорони України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції, а також працівники підприємств, установ, організацій, які залучалися та брали безпосередню участь в антитерористичній операції в районах її проведення у порядку, встановленому законодавством.

Порядок надання статусу учасника бойових дій зазначеним вище особам, категорії таких осіб та терміни їх участі (забезпечення проведення) в антитерористичній операції, а також райони антитерористичної операції визначає Кабінет Міністрів України.

Порядок встановлення статусу ветеранів війни – учасників бойових дій в цілому врегульований постановами Кабінету Міністрів України "Про порядок видачі посвідчень і нагрудних знаків ветеранів війни" від 12 травня 1994 року № 302, "Про доповнення постанови Кабінету Міністрів України від 12 травня 1994 року № 302" від 2 січня 1995 року № 1 та "Про застосування пункту 2 статті 6 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" від 13 січня 1995 року № 16, наказом Міністра оборони України від 08.04.2009 № 158 "Про затвердження Положення про комісії з питань розгляду матеріалів про визначення учасників бойових дій у Збройних Силах України та Інструкції про порядок видачі посвідчень учасника бойових дій, нагрудних знаків "Ветеран війни -

4. Пільги та гарантії соціального захисту громадян, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації

Військовозобов'язані, які були призвані на військову службу під час мобілізації, в особливий період, набувають нового юридичного статусу — військовослужбовці, внаслідок чого на них розповсюджуються пільги, передбачені Законами України «Про військовий обов'язок і військову службу», «Про соціальний і правовий статус військовослужбовців і членів їх сімей», та іншими нормативно-правовими актами.

За громадянами України, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, але не більше одного року, зберігаються місце роботи (посада), середній заробіток на підприємстві, в установі, організації, незалежно від підпорядкування та форм власності (ст. 119 Кодексу законів про працю України, ст. 39 Закону України "Про військовий обов'язок і військову службу").

За громадянами України, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, не припиняється державна реєстрація підприємницької діяльності фізичних осіб – підприємців (ст. 39 Закону України "Про військовий обов'язок і військову службу").

Пенсіонерам з числа військовослужбовців та осіб, які отримують пенсію за цим Законом, у разі призову їх на військову службу під час мобілізації, на особливий період до Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та Державної спеціальної служби транспорту, на службу до органів внутрішніх справ, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, органів та підрозділів цивільного захисту, податкової міліції та Державної кримінально-виконавчої служби України виплата пенсій на час такої служби не припиняється. Після звільнення із служби цих осіб виплата їм пенсій здійснюється з урахуванням додаткової вислуги років на день їх демобілізації. Якщо новий розмір пенсії у цих осіб буде нижчим за розмір, який вони отримували в мирний час, виплата їм пенсії здійснюється у розмірі, який вони отримували на день призову на службу у зв'язку з мобілізацією (ст. 2 Закону України "Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб").

Зберігається право на пенсію за вислугу років для осіб, які були звільнені зі служби до набрання чинності Законом України від 8 липня 2011 року "Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи" та мають вислугу 20 років, у разі призову їх на службу у зв'язку з мобілізацією та подальшою демобілізацією (ст. 12 Закону України "Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб").

Військовослужбовцям, які були призвані на військову службу за призовом у зв'язку з мобілізацією, виплата одноразової грошової допомоги,

у разі звільнення зі служби, здійснюється за період такої служби з дня їхнього зарахування на службу без урахування періоду попередньої військової служби, на якій вони перебували у мирний час, за винятком тих осіб, які при звільненні з військової служби у мирний час не набули права на отримання такої грошової допомоги. Зазначена допомога виплачується на день демобілізації таких військовослужбовців. Умови та порядок виплати одноразової грошової допомоги військовослужбовцям, призваним на військову службу за призовом у зв'язку з мобілізацією, визначаються Кабінетом Міністрів України (ст. 15 Закону України "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей").

У разі встановлення інвалідності або часткової втрати працездатності виплачується одноразова грошова допомога на підставах і в розмірі, встановленому Законом України "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей".

В особливий період під час проведення мобілізації надання військовослужбовцям усіх видів відпусток здійснюється за умови одночасної відсутності не більше 30 відсотків загальної чисельності військовослужбовців певної категорії відповідного підрозділу.

В особливий період під час воєнного стану військовослужбовцям можуть надаватися відпустки за сімейними обставинами та з інших поважних причин із збереженням грошового забезпечення тривалістю не більш як 10 календарних днів (Закон України "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей" стаття 10-1, пункти 17, 18)

Військовослужбовці, військовозобов'язані та резервісти, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори, мають право на безоплатну кваліфіковану медичну допомогу у військово-медичних закладах охорони здоров'я.

Військовослужбовцям, які направляються до санаторію для продовження лікування відповідно до висновків військово-лікарської комісії після лікування в госпіталях, путівки надаються безоплатно.

Військовослужбовцям з початку і до закінчення особливого періоду, а резервістам та військовозобов'язаним - з моменту призову під час мобілізації і до закінчення особливого періоду штрафні санкції, пеня за невиконання зобов'язань перед підприємствами, установами і організаціями усіх форм власності, у тому числі банками, та фізичними особами, а також проценти за користування кредитом не нараховуються. Також не нараховується єдиний внесок на загальнообов'язкове державне страхування на виплати, які компенсуються з бюджету в межах середнього заробітку працівників, призваних на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період. Звітність про нарахований єдиний внесок протягом строку військової служби фізичної особи - підприємця уповноваженою особою на суми виплат найманим працівникам та іншим особам подається

демобілізованою фізичною особою - підприємцем у порядку та строки, встановлені цим Законом, без нарахування штрафних і фінансових санкцій, передбачених цим Законом.

Фізичні особи-підприємці, призвані на військову службу під час мобілізації або залучені до виконання обов'язків щодо мобілізації за посадами, передбаченими штатами воєнного часу, на весь строк їх військової служби звільняються від виконання своїх обов'язків, визначених пунктом 2 статті 6 Закону України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування", якщо вони не є роботодавцями.

Підставою для такого звільнення є заява фізичної особи - підприємця та копія військового квитка або копія іншого документа, виданого відповідним державним органом, із зазначенням даних про призов такої особи на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, які подаються до органу доходів і зборів фізичною особою - підприємцем протягом 10 днів після її демобілізації. Якщо демобілізована фізична особа - підприємець перебуває на лікуванні (реабілітації) у зв'язку з виконанням обов'язків під час мобілізації, заява і копія військового квитка або копія іншого документа, виданого відповідним державним органом, подаються протягом 10 днів після закінчення її лікування (реабілітації).

Якщо платник єдиного внеску має найманих працівників і на строк своєї військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період, уповноважує іншу особу на виплату найманим працівникам заробітної плати та/або інших доходів, його зобов'язання, визначені підпунктами 1 (крім сплати єдиного внеску), 2, 3, 4, 5, 6, 10, 12 частини другої статті 6 цього Закону, здійснює така уповноважена особа.

Єдиний внесок, що був нарахований уповноваженою особою з таких виплат, сплачується до бюджету демобілізованою фізичною особою - підприємцем протягом 180 календарних днів з першого дня її демобілізації без нарахування штрафних і фінансових санкцій. При цьому демобілізована фізична особа - підприємець у заяві, передбаченій у цьому пункті, зазначає дані про нарахований єдиний внесок на суму таких виплат уповноваженою особою протягом строку військової служби фізичної особи - підприємця.

Особи, яким надано академічну відпустку у зв'язку із проходженням військової служби в особливий період, призовом на військову службу за призовом осіб офіцерського складу та призовом на строкову військову службу у разі втрати права на відстрочку від неї, поновлюються на навчання без стягнення плати за перерваний та оплачений строк навчання.